

Päätettävä tässä kokouksessa

3

Varhaiskasvatuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle Mari Holopaisen toivomusponnosta päiväkotien tilanormin muutoksen arvioinnista ja seurannasta

HEL 2013-014801 T 00 00 03

Lausuntoehdotus

Varhaiskasvatuslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon Mari Holopaisen toivomusponnosta päiväkotien tilanormin muutoksen arvioinnista ja seurannasta. Toivomusponsi palautettiin uudelleen valmisteltavaksi lautakuntaan siten, että lasten käytössä olevien hyötytiloihin perustuvan tilatarkastuksen yhteydessä lautakunnassa määritellään sopivat mittarit tilojen toiminnallisuuden, terveellisuuden ja turvallisuuden arviointiin.

Tilastrategia ja nykytila

Kaupunginvaltuuston 13.11.2013 päättämään talousarvioon on kirjattu, että varhaiskasvatuksen tilavaatimusta tarkastetaan 9 neliöstä 8 neliöön uusissa tiloissa ja olemassa olevissa tiloissa, joissa se on toiminnallisesti mahdollista. Päivähoitopalveluissa periaatteena on, että palvelu pyritään antamaan perheille läheltä kotia.

Varhaiskasvatusvirastossa on tarkistettu kaikkien eri osoitteissa sijaitsevien päiväkotitilojen tilapaikat kevään 2014 aikana. Tehdyssä tarkastelussa on käytetty tilapaikkojen määrittelyssä lähtökohtatietona huoneistoalaa. Tämä tieto on ollut saatavilla varhaiskasvatusviraston kaikista käytössä olevista tiloista. Varhaiskasvatuslautakunta on käynyt keskustelua päätöksessä 8.4.2014 § 73 mainitusta hoitopaikkojen määrän muutoksia koskevasta delegointipäätöksestä. Varhaiskasvatuslautakunnalle tuodaan kaksi kertaa vuodessa tiedoksi palveluverkkosuunnitelma, jossa kuvataan muun muassa tilapaikkojen tilannetiedot varhaiskasvatusalueilla.

Huoneistoala on usein sama kuin vuokranmaksuala. Huoneistoalaan lasketaan hyötyalan lisäksi käytävät ja kevyet väliseinät. Helsingissä varhaiskasvatuksen vuokranmaksuala sisältyy myös esimerkiksi keittiötilat ja henkilöstön tilat. Huoneistoalaan ei lasketa porrashuoneita, teknisiä tiloja, ulkoseiniä, hormoneja sekä kantavia rakenteita. Huoneistoala on saatavilla suoraan tilakeskuksen järjestelmistä.

Varhaiskasvatusvirastossa käytössä olevat päiväkotitilat ovat erilaisia ja eri aikoina rakennettuja. Lapsikohtainen neliömetrimäärä vaihtelee

päiväkodeittain 6,5–12,5 m² välillä. Tällä hetkellä tilaa on käytössä keskimäärin hieman yli 9 m² lasta kohden. Varhaiskasvatusvirastossa tilapaikat on määritelty samanaikaisesti hoidossa olevaa lapsimäärää kohden. Lasten vakituiset poissaolot otetaan huomioon päivähoiton sijoituksissa, mutta tällä hetkellä tietojärjestelmät eivät erottele hoitopaikkojen osa-aikaista käyttöä vaan seuranta tapahtuu hoitosuhteessa olevien lasten määrän mukaan, mikä on usein enemmän kuin samanaikaisesti hoidossa olevat lapset.

Varhaiskasvatusvirastossa seurataan tilankäyttöä kaupungin yhteisillä talousarviossa mainituilla mittareilla, jotka ovat tilojen lukumäärä, käytettävissä oleva huoneistoala kokonaisuutena, sekä lapsikohtainen huoneistoala. Lisäksi käytössä on tilapaikkojen ja hoidossa olevien lasten suhdetta kuvaava tilatäyttö.

Päiväkodit ja niiden piha-alueet muodostavat lasten toimintaympäristön. Toiminta tiloissa suunnitellaan siten, että niissä voidaan tukea lapselle ominaisten toimintatapojen toteutuminen päivähoitopäivän aikana sisä- ja ulkotiloja joustavasti käyttäen. Toimintaperiaatteena on, että lapset jaetaan toiminnallisiin pienryhmiin, jolloin tiloja voidaan paremmin ja joustavammin käyttää lasten tarpeiden mukaan. Niissä päiväkodeissa, joissa on integroitu erityisryhmä, on vähennetty tämä ryhmä ja heidän kotialueensa tilatarkastelun ulkopuolelle. Päiväkotitilojen suunnittelussa noudatetaan valtioneuvoston asetusta työpaikkojen turvallisuus- ja terveysvaatimuksista ja varataan riittävät tilat henkilökunnan työ-, lepo ja sosiaalityötiloiksi.

Niille päiväkodeille, joihin on lisätty tilapaikkoja vuonna 2014, on kohdennettu hakemusten perusteella määrärahoja yhteensä 43 000 euroa kalusteisiin, akustiikan parantamiseen ja muihin materiaalihankintoihin. Myös vuodelle 2015 pyritään varaamaan tähän tarkoitukseen irtaimenomaisuuden määrärahoja.

Toiminnan terveellisyys ja turvallisuus

Toiminnan käynnistyessä uusissa tiloissa ympäristökeskukselle tehdään terveydensuojelulain 13 §:n mukainen ilmoitus, ja siinä yhteydessä ympäristökeskus ottaa kantaa wc-tilojen ja ilmanvaihdon riittävyyteen tiloihin suunnitellun enimmäislapsimäärän osalta. Ilmoitus tulee tehdä myös, jos lasten määrää lisätään huomattavasti jo käytössä olevissa tiloissa. Helsingin kaupungin ympäristökeskus ei ole päivähoitotilojen suunnitteluohjeissa asettanut tiloille neliöperusteisia vaatimuksia.

Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa on todettu, että hyvän kasvun edellytyksenä on hyvä ja turvallinen kasvuympäristö.

Hyvä oppimisympäristö mahdollistaa lasten jokapäiväisen riittävän liikkumisen, tarjoaa virikkeitä, välineitä, tilaa ja aikaa lasten taiteelliseen toimintaan ja kokemiseen ja tukee lasten mahdollisuuksia ympäristön ja sen ilmiöiden tutkimiseen.

Esiopetuksen opetussuunnitelmassa korostetaan oppimisympäristön suunnittelun lähtökohtana lapsiryhmän ja yksittäisen lapsen tarpeita sekä toiminnan tavoitteita. Keskeistä oppimisympäristössä ovat siinä toimivat ihmiset sekä vuorovaikutus ja sosiaaliset suhteet heidän välillään. Oppimisympäristön fyysiset tekijät muodostuvat rakennuksista, pihapiiristä, lähimaastosta sekä muista fyysisistä järjestelyistä. Hyvä oppimisympäristö on fyysisesti ja psyykkisesti turvallinen.

Jokaisessa päivähoidon toimipisteessä on ajan tasalla oleva turvallisuus- ja pelastussuunnitelma. Pelastussuunnitelmaa edellyttää pelastuslaki. Turvallisuus- ja pelastussuunnitelman edellyttämiä toimenpiteitä tulee harjoitella säännöllisesti, jotta toimintatavat ovat selvillä, mikäli tulee todellinen pelastautumistarve.

Tilojen käytössä ja tilojen käytön tehostamisessa otetaan huomioon mahdolliset viranomaispäätökset, jotka rajoittavat niiden käyttöä.

Päiväkotitilojen suunnittelusta

Tilapaikkojen määrittelyssä uusiin vuoden 2012 lopulta valmistuneisiin kohteisiin on määriteltä tilapaikat siten, että huoneistoalaa on varattu 8 m² yhtäaikaaisesti läsnä olevaa lasta kohden.

Rakennustieto Oy:n päiväkotitilojen suunnitteluohjeessa päiväkodin tilaohjelmaan varataan noin 7 m² hyötyalaa lasta kohden, joka tilan huoneistoalana tarkoittaa noin 9 m². Kun huoneistoalaa varataan 8 m² kutakin samanaikaisesti läsnä olevaa lasta kohden, se puolestaan on noin 6 m² hyötyalaa. Valviran valvontaohjeiston mukaan hyötypinta-alaa tulisi olla 4–10 m²/ lapsi.

Uusien tilahankkeiden päätöksenteon yhteydessä kuvataan jatkossa huoneistoalan lisäksi lasten toimintatilojen, keittiöiden ja henkilöstön tilojen laajuudet.

Hyötyneliöihin perustuva tarkastelu

Varhaiskasvatuslautakunnan 8.4.2014 § 71 päätöksessä todetaan, että tilaselvitystä jatketaan tarkistamalla kaikki tilat STM:n suosituksen ja Rakennustieto Oy:n lasten toimintatilan laskutavalla. Tämän mukaisesti varhaiskasvatusvirasto ja tilakeskus ovat sopineet, että työ käynnistyy Tilakeskuksen pilotilla kymmenen eri aikoina valmistuneen päiväkodin

tarkastelusta siten, että tuotetaan laajuustiedot sisätilojen ja piha-alueiden osalta. Tilat selvitetään tilaryhmittäin niin, että huoneistoalan lisäksi saadaan tieto lasten käytössä olevasta huoneistoalasta. Lisäksi selvitetään wc/pesutilayksiköiden määrä ja käytössä olevien pesuallaiden sekä wc-istuinten määrä ja ilmanvaihto. Pilotin tarkoituksena on selvittää, kuinka mittavasta selvitystyöstä on kyse. Päiväkotitoimintaa on yli 300 eri-ikäisessä kiinteistössä, tilat ovat osin kaupungin omia ja osin ulkopuolisilta vuokrattuja, joten tietojenkeruu vaaditulla tarkkuustasolla on haasteellista. Pilotointi tehdään vuoden 2014 loppuun mennessä. Asia tuodaan tiedoksi varhaiskasvatuslautakuntaan selvityksen työn jälkeen.

Edellä mainittua laajempaa selvitystä, tietojen keruuta tai uusien mittareiden laadintaa varten ei ole henkilöstöresursseja tai määrärahoja tilakeskuksessa eikä varhaiskasvatusvirastossa, vaan siihen on osoitettava lisäresursseja.

Yhteenveto

Yhteenvetona todetaan, että päivähoidon tilojen terveellisyttä, toiminnallisuutta ja turvallisuutta tarkastellaan sekä tilojen suunnittelu- että käyttöönottovaiheessa monen eri viranomaisen yhteistyönä perustuen eri viranomaisten vastuulla olevaan normistoon. Keskeisiä viranomaisia ovat rakennusvalvonta, paloviranomaiset, ympäristökeskus, tilakeskus ja toiminnallisuuden näkökulmasta varhaiskasvatusvirasto. Tilojen suunnittelua ohjaa valtakunnallinen Rakennustieto Oy:n päiväkotitilojen suunnitteluohje ja kaupungin omat ohjeet, esimerkiksi konseptikäsikirja.

Tiloihin liittyen ei ole olemassa yksittäisiä mittareita. Keskeisiä tekijöitä seurannan näkökulmasta ovat tilan kunto, ylläpito ja hyvä toiminnallinen suunnittelu. Neliöiden seurannan näkökulmasta kaikille päiväkotitiloille on määritetty tilapaikat, joiden määrittelyssä on otettu huomioon viranomaistahojen tiedossa olevat tilaan liittyvät rajoitukset.

Varhaiskasvatusvirastossa pidetään erittäin tärkeänä, että varhaiskasvatuksen oppimisympäristöihin ja fyysiseen ympäristöön liittyviä laadullisten tekijöiden arviointia tulee täydentää ja kehittää osana meneillään olevaa esiopetuksen sekä tulevaa varhaiskasvatussuunnitelman uudistamistyötä. Laadukas varhaiskasvatustoiminta muodostuu päivittäisestä sekä sisä- että ulkotiloissa tapahtuvasta toiminnasta. Käytössä olevat tilat ovat terveellisiä ja turvallisia sekä lapsille että henkilöstölle.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt varhaiskasvatuslautakunnan lausuntoa kaupunginhallitukselle 30.4.2014 mennessä valtuutettu Mari Holopaisen toivomusponnosta, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyi vuoden 2014 talousarvion hyväksymisen yhteydessä 13.11.2013.

Toivomusponsi kuuluu seuraavasti: "Hyväksyessään päiväkotien tilavaatimuksen muutoksen valtuusto edellyttää, että selvitetään keinot sen varmistamiseen, ettei tilanormin tiivistäminen vanhoissa päiväkodeissa huononna lasten terveyttä ja hyvinvointia eikä tilojen toiminnallisuutta, ja tätä tulee etukäteen arvioida ja seurata varhaiskasvatuslautakunnassa."

Kaupunginhallitus palautti toivomusponnen uudelleen valmisteltavaksi lautakuntaan siten, että lasten käytössä olevien hyötytiloihin perustuvan tilatarkastelun yhteydessä lautakunnassa määritellään sopivat mittarit tilojen toiminnallisuuden, terveellisyys ja turvallisuuden arviointiin. Uudelleen valmisteltua lausuntoa on pyydetty 31.10.2014 mennessä.

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Carola Harju, erityissuunnittelija, puhelin: 310 42542
carola.harju(a)hel.fi

Tiedoksi; Muutoksenhakukielto, valmistelu

kaupunginhallitus